

УДК 658.1:330.131.7

Сьомич М.І.

кандидат наук із державного управління, доцент,
професор кафедри підприємництва і права
Полтавської державної аграрної академії

ГАРМОНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Досліджено аспекти гармонізації українського та європейського законодавства щодо управління земельними ресурсами. Визначено особливості формування агроекологічного іміджу України шляхом реалізації заходів національних програм розвитку аграрного сектору загалом та ефективного управління земельними ресурсами зокрема. Узагальнено особливості відповідної нормативно-правової та методичної бази для досягнення ефективного розвитку земельних відносин в аграрному секторі економіки України.

Ключові слова: управління, земельні ресурси, гармонізація, нормативно-правове забезпечення, земельна політика.

Исследованы аспекты гармонизации украинского и европейского законодательства по управлению земельными ресурсами. Определены особенности формирования агроэкологического имиджа Украины путем реализации мероприятий национальных программ развития аграрного сектора в целом и эффективного управления земельными ресурсами в частности. Обобщены особенности соответствующей нормативно-правовой и методической базы для достижения эффективного развития земельных отношений в аграрном секторе экономики Украины.

Ключевые слова: управление, земельные ресурсы, гармонизация, нормативно-правовое обеспечение, земельная политика.

The aspects of harmonization of Ukrainian and European legislation on land resources management are investigated. The peculiarities of formation of agroecological image of Ukraine through the implementation of measures of national programs of development of agrarian sector in general and effective management of land resources in particular are determined. The peculiarities of the corresponding normative-legal and methodological base for achievement of effective development of land relations in the agrarian sector of the Ukrainian economy are generalized.

Keywords: management, land resources, harmonization, legal regulation, land policy.

Постановка проблеми. Удосконалення управління земельними ресурсами аграрного сектору економіки України за умов паритетності його економічної, соціальної та екологічної складових частин – актуальне завдання сучасної науки, що в контексті глобалізації, крім національних особливостей, має орієнтуватися на передовий світовий досвід, кон'юнктуру аграрних ринків, зокрема ринку землі. Особливого значення набуває також гармонізація українського та європейського законодавства щодо управління земельними ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглядаючи питання нормативно-правового забезпечення, слід відмітити питання гармонізації українського та європейського законодавства. Тільки за графіком виконання зобов'язань щодо українського законодавства з нормами Європейського Союзу у сільському господарстві необхідно протягом десяти років гармонізувати 44 нормативних акти [1; 13]. Актуальність гармонізації пояснюється невизначеністю навіть національного категоріального апарату. Наприклад, жоден інвестор не дасть грошей на землю, якщо не буде чіткого розуміння предмета продажу та відповідного законодавства. Потрібно оперувати поняттям «поле», а не «пай» чи «земельна частка». Для цього необхідна процедура перетворення в поля паїв, які перебувають у власності фізичних осіб [15]. До того ж, слід визначитися щодо статусу 6,6 млн га сільськогосподарських земель, з яких 2,9 млн га – це землі запасу і резерву, 1,8 млн га – відмерлий спадок, 1,4 млн га – невитребувані паї, 550 тис. га – колишні землі колективної власності.

Слід зазначити, що, крім чинних, підготовлено низку законопроектів, зокрема «Про ри-

нок земель» [9], в якому визначено правові та економічні засади організації і функціонування ринку земель, а також порядок проведення земельних торгів, обговорення якого через складну економічну ситуацію в Україні триває.

Невирішеними також залишаються питання з формування організаційно-нормативного механізму щодо надання юридичного статусу особистим селянським господарствам. Існування їх поза ринком і поза участю в експортних операціях гальмує будь-яке прагнення збільшити зовнішньоторговельний обіг між Україною і світом та одночасно підриває позиції гарантій продовольчої безпеки країни [2, с. 84]. Цю проблему можна частково розв'язати, якщо буде дозвіл на скуповування землі сільськогосподарськими кооперативами [17, с. 16]. Крім цього, вкрай важливою залишається підтримка банківською системою дрібних і середніх господарств на селі. Значною проблемою земельних відносин залишається управління земельними ресурсами сільськогосподарського призначення приміських зон. Наприклад, якщо вартість за 1 м² у приміській зоні міста Києва коливається у межах 10–100 дол. США, а 100 м² – від 1 до 10 тис. дол. США, то санкція за перепродаж 1 га в розмірі 21 тис. грн, якщо вартість 1 га становить близько 1 млн дол. США, аж ніяк не покращить цю ситуацію. Землі, наприклад у Київській області, перепродаватимуть по 3–5 разів за рік, сплачуючи мізерні штрафи та санкціоновані платежі такого рівня [8; 17, с. 15]. Тому потрібно негайно розв'язувати цю проблему, а всі незаконні земельні угоди обов'язково необхідно анулювати.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Невизначеність націо-

нального категоріального апарату; питання з формування організаційно-нормативного механізму щодо надання юридичного статусу особистим селянським господарствам; відносини власності на землю актуалізують проблему гармонізації українського та європейського законодавства щодо управління земельними ресурсами.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей гармонізації українського та європейського законодавства щодо управління земельними ресурсами.

Методичну основу дослідження становлять логіко-діалектичний метод пізнання, методи системного, економічного, порівняльного і статистичного аналізу, метод логічного узагальнення та синтезу, синтетичних та експертних оцінок. Вони базуються на використанні методів наукової абстракції, статистичного якісного і кількісного порівняння, факторного та структурного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зазначити, що вітчизняна нормативно-правова база не відповідає світовим аналогам, зокрема загальноєвропейським: вимоги вітчизняного законодавства більш лояльні та менш гнучкі. Вони дискримінують національного аграрного товаровиробника, який не в змозі задовольнити вимоги європейського ринку, водночас імпортери безперешкодно потрапляють на український ринок [2, с. 79], що також є нагальною проблемою, яку потрібно розв'язати.

В Україні законодавча база формується переважно в контексті державних стратегій і програм економічних реформ. Так, на виконання Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» діяла Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року. Зокрема, передбачалася підтримка великотоварного виробництва рослинницької продукції через стимулювання створення партнерських об'єднань власників земельних часток (паїв) і стимулювання ведення органічного сільськогосподарства. Крім того, в УЗР значна увага приділялася формуванню агроєкологічного іміджу України. Зазначеною національною Програмою зокрема передбачалося:

– здійснити організаційно-правові та економічні заходи щодо впровадження ресурсощадних, безпечних і екологічно чистих технологій

виробництва сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки;

– упровадити механізми стимулювання екологічного розвитку сільського господарства, створити умови для відновлення родючості ґрунтів, водних та інших природних ресурсів;

– сприяти ціноутворенню з урахуванням екологічності продукції;

– створити систему постійного аудиту дотримання технолого-екологічних вимог і стандартів господарювання;

– розробити проект Національного кодексу сталого аграрного господарювання, забезпечити впровадження базових агроєкологічних вимог і стандартів, контролю за їх дотриманням як умови надання товаровиробникам бюджетної підтримки;

– унормувати розвиток органічного землеробства, створити систему його сертифікації;

– сформувати інформаційний простір для постачання на зовнішній ринок екологічно чистої сільськогосподарської продукції [7].

У програмі щодо реалізації завдання «Охорона та підвищення рівня родючості ґрунтів, екологізація сільськогосподарського виробництва» заплановано на 2008–2015 рр. на площі 39,6 тис. га створити захисні насадження та полезахисні лісові смуги; забезпечити формування національної екологічної мережі. З метою виконання завдання «Удосконалення системи моніторингу земель» заплановано на площі 39,89 млн га провести агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення. З метою виконання завдання «Меліорація земель» заплановано на площі 1151 тис. га провести вапнування ґрунтів. Більшість запланованих завдань так і не було виконано. Указом Президента України № 5/2015 затверджено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [10], відповідно до якої розроблено Концепцію Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року. У Концепції зазначено про необхідність подолання неможливості використання прав на земельні ділянки в економічних відносинах; сприяння розвитку органічного виробництва. Для цього щодо земельних відносин планується:

– запобігання деградаційним процесам на землях сільськогосподарського призначення;

– упровадження системи моніторингу та контролю якості земель сільськогосподарського призначення;

– агрохімічна паспортизація;

Держава та регіони

- розширення повноважень органів місцевого самоврядування з розпорядження земельними ділянками;
- удосконалення механізмів відповідальності та запровадження економічного стимулювання користувача (власника) землі;

– урегулювання порядку розпорядження землями колективної власності та відумерлої спадщини.

У концепції наголошується на наблизненні законодавства України до вимог законодавства Європейського Союзу. При цьому нові вимоги

Таблиця 1

Стан і способи реалізації Добровільних керівних принципів із відповідального управління та доступу до земельних, рибних і лісових ресурсів України

Назва	Суть принципу	Стан і способи реалізації в Україні
Human dignity (гідність людини)	Визнання гідності, рівних і невід'ємних прав усіх індивідів (осіб, людей)	У ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю
Non-discrimination (відсутність дискримінації)	Ніхто не повинен зазнавати дискримінації відповідно до закону та політики держави	Недосконале земельне законодавство України, у яке потрібно внести зміни в питання захисту вразливих верств населення. Дискримінація за своєю суттю у земельному питанні повинна бути відсутня взагалі, в т. ч. щодо організаційно-правових форм і форм власності
Equity and justice (рівність і справедливість)	Визнання того, що для забезпечення рівності між окремими особами може знадобитися в національному контексті визнання індивідуальних відмінностей (жінки, чоловіки, вразливі верстви населення), включаючи розширення можливостей щодо користування землею	Не реалізується в Україні. Необхідно розробити законопроекти з питань розширення прав і можливостей людей щодо справедливого права володіння й доступу до земель для всіх жінок і чоловіків, молоді (насамперед тієї, що не має земельних паїв, але бажає жити і працювати в сільській місцевості) та вразливих верств населення в національному контексті та прийняти їх
Gender equality (гендерна рівноправність)	Забезпечення рівних прав жінкам і чоловікам, а саме рівних прав на володіння й доступ до земель, незалежно від їх цивільного та сімейного стану	Фактично не завжди в Україні жінки мають рівні права порівняно з чоловіками, що склалося історично. Необхідно гармонізувати згідно з європейським досвідом цей принцип
Consultation and participation (консультації та участь)	Розвиток зв'язків із власниками земельних ресурсів і створення платформ для обговорення проблем земельного законодавства з метою його удосконалення	Часто в Україні проблеми земель замовчують, кожен вирішує свої питання самостійно, тоді як можна створити безкоштовні консультаційні центри з питань земельного законодавства для громадян, чії права порушені або можуть бути порушені. Для цього запускається проект створення Центру ринкової інформаційної підтримки
Continuous improvement (постійне вдосконалення)	Розроблення країнами механізму управління землями	Необхідно удосконалити механізм моніторингу й аналізу управління земельними ресурсами
Transparency (прозорість)	Політика землекористування повинна бути чітко визначена та широко висвітлена громадськості	Розроблення наукових видань, інформаційних платформ для забезпечення повного висвітлення земельного законодавства та політики щодо використання сільськогосподарських земель у відповідних мовах і форматах, доступних для всіх, у тому числі звітування за витрати спільних коштів
Accountability (підзвітність)	Кожна окрема особа, недержавний суб'єкт господарювання чи державна установа, які займаються земельними питаннями, повинні відповідати кожен окремо за свої дії, одночасно підпорядковуючись керівництву	Проголошується в Україні, але не завжди реалізується на практиці. Діяти необхідно відповідно до принципу верховенства закону та підпорядкованості
Holistic and sustainable approach (цілісний і сталий) підхід	Визнає, що ресурси та їх використання взаємозв'язані, потрібен комплексний підхід до управління ними	Часто закони мають суперечливий характер. Необхідно забезпечити комплексний і сталий підхід до ефективного управління земельними ресурсами аграрного сектору економіки
Rule of law (верховенство закону)	Прийняття рішень відповідно до чинного законодавства, ознайомлення громадян із законами	Чиновники часто ігнорують міжнародні регламенти стосовно збереження землі. Держава повинна дотримуватися не лише національних законодавчих норм, але й міжнародних документів і регламентів

Джерело: доопрацьовано автором на основі [3, с. 105]

стратегії 2020 Спільної аграрної політики Європейського Союзу передбачають:

1) вирощування фермерами не менше трьох сільськогосподарських культур (обов'язкове дотримання трипільної сівозміни);

2) відведення 7% площ сільськогосподарських угідь під екологічно чисті сільськогосподарські культури;

3) резервацію пасовищ [2, с. 85; 11; 19], тобто орієнтацію на екологізацію сільськогосподарського виробництва, що актуально зараз для УЗР України.

Погоджуємося з аргументацією вчених, що з метою ефективного УЗР необхідно забезпечити реалізацію Добровільних керівних принципів із відповідального управління та доступу до земельних, рибних і лісових ресурсів у контексті національної продовольчої безпеки, які розроблені Міжнародною продовольчою організацією ООН та підписані Україною у 2012 р. [20].

Процес реалізації Добровільних керівних принципів відбувається на трьох рівнях: національному, регіональному та міжнародному (Комітет із питань всесвітньої продовольчої безпеки був визнаний як глобальний форум для оцінки прогресу у здійсненні Добровільних керівних принципів) [3, с. 104] (табл. 1).

Добровільні принципи мають бути еталоном у створенні системи нормативно-правового забезпечення ефективності використання земель у сільському господарстві. Дотримання їх забезпечить ефективність використання земель [3, с. 104] за умови державно-громадського контролю [5, с. 47]. Наголосимо на необхідності процесу УЗР за формулою «управління – право», а не навпаки – «право – управління». Тобто йдеться про те, що система УЗР повинна бути «замовником» права, яке дає законні підстави для реалізації земельної політики [6]. Відповідно до цієї формули для досягнення ефективного розвитку земельних відносин в аграрному секторі економіки України необхідно серед іншого передбачити створення відповідної нормативно-правової та методичної бази щодо:

– удосконалення системи УЗР, створення правових і соціально-економічних механізмів ефективної реалізації прав власності на землі сільськогосподарського призначення;

– удосконалення орендних земельних відносин у сільському господарстві через формування конкурентного середовища, усебічного захисту та гарантування прав селян-орендодавців [16, с. 23];

– проведення державної інвентаризації земель за формами власності та суб'єктами господарювання, розроблення порядку урегулювання земельних відносин щодо відумерлої спадщини та невитребуваних земельних паїв, удосконалення управління землями сільськогосподарського призначення, що перебувають у національному запасі та резервному фонді, земель за межами населених пунктів;

– законодавче врегулювання розмірів сільськогосподарських угідь, які орендуються інтегрованими аграрними структурами, зокрема агрохолдингами (на думку низки вчених, на заваді концентрації земель повинен стати Податковий кодекс України із прогресивною системою оподаткування [17, с. 16]);

– запровадження економічного механізму регулювання земельних відносин, удосконалення методики й оновлення показників нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь на новій інформаційній основі, запровадження автоматизованої системи обліку платників земельного податку та плати за оренду землі [16, с. 24];

– сприяння розвитку органічного виробництва через удосконалення нормативної бази та створення національного органу сертифікації цього виробництва;

– проведення хімічної і водної меліорації земель;

– розроблення цільової програми відтворення родючості ґрунтів і її послідовна реалізація;

– забезпечення раціонального використання земель шляхом запровадження науково обґрунтованих сівозмін, переведення малопродуктивної і деградованої ріллі в інші види сільськогосподарських угідь і під заліснення, відновлення зрощуваного землеробства в південному регіоні [14; 16, с. 25; 18]. З огляду на це розроблено План заходів із виконання Міністерством аграрної політики та продовольства України та центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Кабінет Міністрів України через міністра аграрної політики та продовольства України, Програми діяльності Кабінету Міністрів України і Коаліційної угоди у 2015 році (табл. 2).

Для виконання зазначених завдань для завершення земельної реформи необхідно розробити і прийняти новий Земельний кодекс. Не в останню чергу це пов'язано з тим, що тіньовий оборот земель охоплює половину земельних

Завдання, визначені в Програмі діяльності Кабінету Міністрів України та Коаліційній угоді

Завдання, визначені в Програмі діяльності Кабінету Міністрів України та Коаліційній угоді	Зміст заходу
1. Завершення до 1 січня 2016 року інвентаризації та розмежування земель сільськогосподарського призначення державної, комунальної та приватної власності. Інвентаризація та розмежування земель сільськогосподарського призначення державної, комунальної та приватної власності	Організація та забезпечення проведення інвентаризації, розмежування земель сільськогосподарського призначення державної, комунальної та приватної власності
2. Посилення відповідальності сторін договору оренди землі за невиконання умов договору оренди. Законодавче закріплення мінімального строку договору оренди земель сільськогосподарського призначення, стимулювання середньострокових і довгострокових орендних відносин, зокрема розроблення та сприяння прийняттю Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про оренду землі» щодо довгострокової оренди	Розроблення проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку орендних відносин на землю»
3. Вилучення із законодавства України норм, що надають можливість набувати право оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності на неконкурентних засадах	Розроблення законопроекту зі змін до Земельного кодексу України щодо прозорих механізмів набуття прав оренди землі
Завдання, визначені в Програмі діяльності Кабінету Міністрів України та Коаліційній угоді	Зміст заходу
4. Законодавче врегулювання питань передачі у комунальну власність земель державної власності, розташованих за межами населених пунктів, крім тих, на яких розташовані об'єкти державної власності. Визначення правового статусу та врегулювання порядку розпорядження землями колективної власності та відумерлої спадщини. Удосконалення нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері володіння, розпорядження та використання земельних, лісових, водних та інших природних ресурсів з метою посилення захисту суспільних інтересів і забезпечення місцевим громадам доступу до них, як до активів локального розвитку	Розроблення проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування з розпорядження земельними ділянками і здійснення контролю за використанням та охороною земель»
5. Запровадження ефективних регуляторних механізмів для розвитку ринку оренди земель сільськогосподарського призначення, передбачивши можливість продажу прав оренди та їх заставу	Розроблення проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку земельних орендних відносин»
6. Удосконалення орендних відносин. Сприяння згуртуванню та самоорганізації власників земельних ділянок (паїв) з метою консолідації земель для отримання більшої економічної вигоди від їх використання, закріплення права більшості орендодавців, чії земельні ділянки розміщені в єдиному масиві, на визначення єдиного орендаря	Розроблення проекту Закону України «Про зміни до деяких законодавчих актів України щодо обміну земельних ділянок, розташованих у межах одного земельного масиву (поля)»
7. Спрошення процедур реєстрації прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення, зокрема, шляхом стимулювання нотаріального посвідчення сторонами договору оренди земель	Розроблення законопроекту щодо надання можливості подання заявок на реєстрацію прав оренди в електронному вигляді, надання нотаріусам можливості реєстрації прав оренди земель сільськогосподарського призначення
8. Проведення в 2015 році загальнонаціональної нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та проведення її переоцінки не рідше ніж один раз на 10 років	Розроблення проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення»
9. Створення сприятливого регуляторного середовища для відновлення площ зрошувальних земель, зокрема через запровадження поняття єдиного зрошувального земельного масиву, чітке законодавче закріплення прав власності та користування зрошувальними системами	Розроблення проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо використання меліорованих земель та меліоративних систем» (Земельного кодексу України; Закону України «Про меліорацію земель»; Закону України «Про трубопровідний транспорт»)

Джерело: узагальнено автором на основі [4]

відносин і більшу частину земельних платежів [12, с. 68–69; 17, с. 13].

Так, рейдерські поглинання в аграрному секторі економіки України позбавляють номі-

нальних власників можливостей укладання кредитних і страхових угод, отримання низки інших вигідних послуг. Унаслідок цього девальвується інститут економічної (майнової) відпо-

відальності. У країнах із ринковою економікою «сторонні фірми» (ті, які не мають прямого стосунку до аграрного виробництва, у тому числі й іноземні) до привласнення продуктивної землі не допускаються (їм не видають ліцензії). Наприклад, у США і Франції вони можуть вкласти кошти в аграрний бізнес, але тільки на засадах асоційованого членства без права управління.

Висновки. Таким чином, розгляд правового забезпечення управління земельними ресурсами сільськогосподарського призначення визначив необхідність приведення нормативно-правової бази України у відповідність до сучасних, у тому числі глобалізаційних впливів, зокрема щодо соціально-економічних механізмів ефективної реалізації прав власності на землі сільськогосподарського призначення; проведення державної інвентаризації земель за формами власності та суб'єктами господарювання; законодавчого врегулювання розмірів сільськогосподарських угідь; сприяння розвитку органічного виробництва через удосконалення нормативної бази та створення національного органу сертифікації, проведення хімічної і водної меліорації земель; розроблення цільової програми відтворення родючості ґрунтів і її послідовної реалізації; забезпечення раціонального використання земель.

Бібліографічний список:

- Бураковський І., Мовчан В. Економічна складова Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління. Київ: Ін-т екон. дослідж. і політичних консультацій, 2014. 140 с.
- Клименко І.В., Бургій М.Г., Ус І.В. Спільна аграрна політика ЄС: можливості та виклики для України. Київ: НІСД, 2011. 19 с.
- Хлімоненко Б. Земля без ринку: якою має бути земельна реформа в Україні. *Forbes Україна*. URL: <http://forbes.ua/ua/business/1393116-zemlya-bez-rinku-yakoyu-mae-buti-zemelna-reforma-v-ukrayini> (дата звернення 01.10.2018).
- Про ринок земель: Проект Закону України № 9001 / Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 5.10.2018).
- Зінчук Т.О. Проблеми адаптації аграрного сектору економіки до умов Угоди про ЗВТ Україна – ЄС. *Економіка АПК*. 2015. № 5. С. 79–87.
- Шарий Г.І. Сучасні земельні відносини на селі. *Економіка АПК*. 2014. № 4. С. 12–17.
- Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 лип. 2007 р. № 963 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 05.10.2018).
- Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 р. № 1158 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 05.10.2018).
- Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 / Президент України. Офіційний вісник Президента України. 2015. № 2. С. 14. Ст. 154.
- Проект ЄС «Комплексне використання земель євразійських степів». URL: <http://www.steppe.org.ua> (дата звернення 05.10.2018).
- EUROPE 2020: European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. European Commission. URL: [http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLETE%20EN%20BARROSO%20%20%20%20EuropeEN%20version.pdf](http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLETE%20EN%20BARROSO%20%20%20EuropeEN%20version.pdf) (дата звернення 05.10.2018).
- Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security. Food and agriculture organization of the United Nations. Rome: FAO. 2012. URL: http://www.uneca.org/sites/default/files/PublicationFiles/vgggt_english.pdf (дата звернення 02.10.2018).
- Лазеба Є.С. Шляхи забезпечення ефективного використання земель у сільськогосподарському виробництві. *Економіка АПК*. 2014. № 8. С. 101–107.
- Петриченко В.Ф., Безуглий М.Д., Жук В.М., Іващенко О.О. Нова стратегія виробництва зернових та олійних культур в Україні. К.: Агр. наука, 2012. 48 с.
- Песчанська І.М. Розвиток земельного менеджменту в системі управління земельними ресурсами: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.08.01 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища»; Держ. п-во «Голов. НД та проект. ін-т землеустрою». Київ, 2004. 20 с.
- Ходаківська О.В. Розвиток земельних відносин в аграрному секторі України. Київ: ННЦ ІАЕ, 2015. 26 с.
- Федоров М.М., Ходаківська О.В., Корчинська С.Г. Розвиток органічного виробництва. Київ: ННЦ ІАЕ, 2011. 146 с.
- Шикуча М.К. Відтворення родючості ґрунтів у ґрунтозахисному землеробстві. Київ: Оранта, 1998. 690 с.

19. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <http://minagro.gov.ua> (дата звернення 03.10.2018).
20. Сірко А.В., Найдіш Н.М. Формування ринку землі в Україні: інституційні бар'єри та їх усунення. Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. 2013. № 1 (20). С. 65–70.

References:

1. Burakovskiy, I., Movchan, V. (2014), *Ekonomichna skladova Uhody pro Asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS: naslidky dla biznesu, naseleння ta derzhavnoho upravlinnia* [The economic component of the Association Agreement between Ukraine and the EU: effects on business, population and public administration], *In-t ekon. doslidzh. i politychnykh konsultatsii*. Kyiv, Ukraine.
2. Klymenko, I.V., Buhrii, M.H., Us, I.V. (2011), *Spilna aharna polityka Yevropeiskoho Soiuzu: mozhyvosti ta vyklyky dla Ukrainy* [The Common Agricultural Policy of the European Union: the opportunities and challenges for Ukraine], NISD, Kyiv, Ukraine.
3. Khlimonenko, B. (2015), «Land without market: what the land reform in Ukraine should be». *Forbes Ukraine*. [Online], available at: <http://forbes.ua/ua/business/1393116-zemlya-bez-rinku-yakoyu-mae-but-i-zemelna-reforma-v-ukrayini> (Accessed 1 october 2018).
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), *The Project Law of Ukraine «Concerning market for land»*, available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (Accessed 5 october 2018).
5. Zinchuk, T.O. (2015), «The problems of adaptation of the agricultural sector of economics to the conditions. Ukraine-EU Free Trade Agreement», *The Economy of Agro-Industrial Complex*, no. 5, pp. 79–87.
6. Sharyi, H.I. (2014), «Modern land relations in the countryside (in rural regions)». *The Economy of Agro-Industrial Complex*, no 4. pp. 12–17.
7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), «Concerning Approval of the Methodology for determining the amount of damages, caused as a result of unauthorized occupation of land property, the use of land for purposes other than intended, stripping out the ground coating (the fertile soil layer) without express permission», available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (Accessed 5 october 2018).
8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), «On Approval of the State Target Program for the Development of the Ukrainian Village for the Period until 2015», available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (Accessed 5 october 2018).
9. Prezident of Ukraine (2015), «Concerning Sustainable Development Strategy for Ukraine – 2020», available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (Accessed 1 october 2018).
10. Project EU (2018), «Sustainable integrated land use of the Eurasian steppes», available at: <http://www.steppe.org.ua> (Accessed 5 october 2018).
11. Official site of European Commission (2010), «EUROPE 2020: European strategy for smart, sustainable and inclusive growth», available at: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> (Accessed 5 october 2018).
12. Official site of Food and agriculture organization of the United Nations (2012), «Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security», available at http://www.uneca.org/sites/default/files/PublicationFiles/vggt_english.pdf (Accessed 2 october 2018).
13. Lazeba, Ye.S. (2014), «Means of providing the effective land use in agricultural industry», *The Economy of Agro-Industrial Complex*, no. 8, pp. 101–107.
14. Petrychenko, V.F., Bezuhlyi, M.D., Zhuk, V.M., Ivashchenko, O.O. (2012), *Nova stratehiia vyrobnytstva zernovykh ta oliinykh kultur v Ukraini* [A new strategy for the grain and oil crop production in Ukraine], *Ahrar. nauka*, Kyiv, Ukraine.
15. Peschanska, I.M. (2004), «Development of Land Management in the Land Resources Managerial System», Ph.D. Thesis, *Economics of Nature Use and Environmental Protection Economics*, the government enterprise, *The Main Scientific-Research and Design Inst. of Land Use Plan. and Control*, Kyiv, Ukraine.
16. Khodakivska, O.V. (2015), *Rozvytok zemelnykh vidnosyn v aharnomu sektori Ukrainy* [Development of land relations in the agricultural sector of Ukraine], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine.
17. Fedorov, M.M., Khodakivska, O.V., Korchynska, S.H. (2011), *Rozvytok orhanichnoho vyrobnytstva* [Development of organic production], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine.
18. Shykula, M.K. (1998), *Vidtvorennia rodiuchosti gruntiv u gruntozakhysnomu zemlerobstvi* [Soil fertility recovery in conservation farming], Oranta, Kyiv, Ukraine.
19. Official site of Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2018), available at: <http://minagro.gov.ua> (Accessed 3 october 2018).
20. Sirko, A.V., Naidysh, N.M. (2013), «Formation of the land market in Ukraine: institutional barriers and their elimination». *Bulletin of the Kiev Institute of Business and Technology*, no. 1 (20), pp. 65–70.

Somych M.I.

Candidate of Public Administration, Associate Professor,
Professor at Department of Business and Law,
Poltava State Agrarian Academy

HARMONIZATION OF UKRAINIAN AND EUROPEAN LAND RESOURCES MANAGEMENT LEGISLATION

This article deals with the main topical issues of harmonization of Ukrainian and European legislation concerning land resources management in Ukraine's agricultural economic realm. Peculiarities of the formation of the national categorical apparatus and the current status of agricultural lands have been determined in this scientific paper. The influence of national strategies and economic reform programs on the legislative framework has been investigated in this academic paper. The article offers the criterion support of large-scale crop production through the stimulation of the creation of partner associations of landholders (land-share owners) and the promotion of running organic agriculture. The question of the necessity of forming a positive agro-ecological image of Ukraine has been researched. The possibilities of using the Voluntary Guidelines on responsible management and access to land, fish, and forest resources in the context of national food security have also been considered in this scientific treatise. The necessity of working-out and adoption of new Land Code for the consummation of land reform as a means of the fight against shadow land turnover has been determined. It is noted that hostile (raider) takeovers in the agricultural sector of Ukraine's economy deprive figurehead (nominal) owners of the opportunity to contract loans and make insuring agreements, to make use of a number of other profitable services, resulting in devaluation of the institute of economic (property) responsibility. Consideration of the legal groundwork for agricultural land management has determined the necessity of bringing Ukraine's legal and regulatory setting into line with modern, including globalization influences, in particular, with socio-economic mechanisms for the effective exercise of property rights of ownership of agricultural lands; drawing up state land inventory by forms of ownership and economic entities; legislative regulation of agricultural land sizes; assistance in the development of organic production through the improvement of the regulatory structure and the creation of the national certifying organ, conducting chemical and water land reclamation; the development of a targeted program for the soil fertility recovery and its consistent implementation; ensuring the rational land use.